

March 6, 1962

Resolution of the 186th Meeting of the Political Bureau of the Central Committee of the Communist Party of Czechoslovakia of March 6, 1962, 'Preparation of Czechoslovak Delegation and Proposal to be Sent to the Eighteen Nation Committee on Disarmament'

Citation:

"Resolution of the 186th Meeting of the Political Bureau of the Central Committee of the Communist Party of Czechoslovakia of March 6, 1962, 'Preparation of Czechoslovak Delegation and Proposal to be Sent to the Eighteen Nation Committee on Disarmament'", March 6, 1962, Wilson Center Digital Archive, Národní archiv, f. KSČ-ÚV (1945–1989) – Kancelář prvního tajemníka ÚV KSČ Antonína Novotného II – zahraniční, karta č. 13, inv. č. 11. Contributed by Michal Onderco.
<https://wilson-center-digital-archive.dvincitest.com/document/300244>

Summary:

A record of the conclusions of the 186th meeting of the Political Bureau of the Central Committee of the Communist Party of Czechoslovakia, which met on March 6, 1962. The attachment includes the initial instructions for the Czechoslovak delegations to the first meeting of ENDC. The document testifies to the strong preoccupation with West Germany's re-armament, and the possibility of West Germany nuclear-weapon acquisition. Czechoslovakia travelled to Geneva with a goal of avoiding this outcome at any cost. Although the document offers a broad overview of the "lay of the land" ahead of the first meeting of ENDC, it is the focus on West Germany that is the most obvious here

Credits:

This document was made possible with support from Carnegie Corporation of New York (CCNY)

Original Language:

Czech

Contents:

Original Scan

Přijaté usnesení

Č.j. PB 9953

U s n e s e n í

186. schůze politického byra ÚV KSČ ze dne 6. března 1962

k bodu: 8) Příprava čs. delegace a návrh na obeslání Výboru
18 zemí pro odzbrojení
(s. V. David)

U s n e s e n í:

1. Bere se na vědomí předložená a ústně doplněná zpráva.
2. Schvaluje se návrh na obeslání Výboru 18 zemí pro odzbrojení a rámcová směrnice pro postup československé delegace.
3. Ukládá se
 - a/ s. V. Kouckému a s. V. Slavíkovi zajistit podle situace a úměrně s postupem sovětské strany vnitrostátní propagaci jednání Výboru;
 - b/ s. V. Davidovi předložit příslušný návrh vládě k projednání.

Provede: s. V. Koucký
s. V. Slavík
s. V. David

Na vědomí: s. A. Novotný
s. V. Široký

9953/P

PŘÍLOHA III

Ministerstvo zahraničních

STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze

ZRUŠENÍ STUPĚŇ UTAJENÍ

Důvod: J. 107201/P1-026

PhDr. Alena Šimánková

Datum: 13.1.03 Podpis: [signature]

T a j n ě !

Č. 016 588/62-OMO

Příloha II.

Zpráva o přípravě čs. delegace a návrh na obeslání Výboru
18 zemí pro odzbrojení

I.

Situace, v níž má být obnoveno jednání o odzbrojení ve Výboru 18 zemí v Ženevě, je výrazným způsobem ovlivňována třemi faktory: Je to především iniciativa vlády SSSR, aby jednání Výboru bylo zahájeno na úrovni šéfů vlád nebo hlav států. Dále je to určitá přípravná práce, jejímž výsledkem je dohoda o novém složení Výboru za účasti neutrálních států a Společné sovětsko-americké prohlášení o zásadách pro další jednání o odzbrojení. Konečně je to vážná mezinárodní situace a zesilující se nebezpečí nukleární války v důsledku pokračujícího zbrojení a agresivních akcí západních mocností, což dále zvyšuje naléhavost všeobecného a úplného odzbrojení.

Cílem návrhu s. N. S. Chruščova z 10. 2. 1962, aby jednání Výboru bylo zahájeno na nejvyšší úrovni, bylo odstranit v samém počátku jednání rozpory, které by mohly komplikovat jeho práci. Navrhovaná úroveň, vzhledem k plným mocem hlav států nebo šéfů vlád, k důvěře, kterou mají u lidu svých zemí, jakož i k odpovědnosti, která na nich leží před světem, by vytvářela nejlepší předpoklady pro splnění úkolu, před jehož řešením Výbor stojí. Vedoucí představitelé členských zemí Výboru by mohli na začátku jeho jednání vykonat nejsložitější práci a dát jeho činnosti správný start. Velkým úspěchem by např. bylo, kdyby se podařilo dosáhnout dohody o obsahu smlouvy o všeobecném a úplném odzbrojení.

Významný návrh sovětské vlády byl kladně přijat celou světovou veřejností. Bezvýhradně jej podpořily socialistické země - členové Výboru 18 zemí, mezi nimi i ČSSR. President republiky s. A. Novotný a předseda vlády s. V. Široký současně zaslali poselství, v němž podpořili sovětskou iniciativu, aby práce Výboru byla zahájena na nejvyšší úrovni, státníkům

- 2 -

ostatních členských zemí Výboru. Podle sdělení ZÚ Moskva z 20.2. tr. ministr zahraničních věcí SSSR s. A. Gromyko sdělil čs. tituláři, že naše poselství, předaná 16 zemím, velmi dobře zapadla do všeobecné diskuse o sovětském návrhu.

Odpověď neutrálních členských zemí Výboru na návrh sovětské vlády byla různorodá. Vysloveně pozitivní byla odpověď Barmy, která návrh SSSR plně podpořila. Odpověď Indie byla kladná s tím, že Nehru vzhledem k volbám a k nutnosti sestavení nové vlády nemůže přijet na zahájení práce Výboru, ale byl by ochoten účastnit se jednání na nejvyšší úrovni koncem dubna. SAR a Švédsko všeobecně myšlenku uvítaly, ale podmínily svoji účast přítomností vedoucích státníků většiny členských zemí Výboru. Švédsko výslovně požadovalo účast nejvyšších představitelů velmocí. Brazílie zaujala v zásadě pozici podobnou jako západní mocnosti a sdělila, že by účast vedoucích činitelů měla smysl až v pozdějším stádiu, podle výsledků předchozího jednání na nižší úrovni. Mexiko, Nigérie a Etiopie dosud na poselství N.S. Chruščova neodpověděly.

Pokud jde o členské země NATO, ani ony / s výjimkou Francie/, se neodvážily přímo odmítnout iniciativu sovětské vlády. Kennedy a Macmillan ve svých odpovědích N.S. Chruščovovi vyslovili ochotu zúčastnit se jednání o odzbrojení v kterékoliv fázi, "až budou vyjasněny hlavní problémy a dosaženo pokroku" /Kennedy/. To znamená, že přes toto podmíněné odmítnutí návrhu sovětské vlády, zůstávají pootevřeny dveře k dalšímu jednání o účasti nejvyšších představitelů. Odpovědi Itálie a Kanady jsou obdobné jako odpovědi USA a Velké Británie.

Návrh N.S. Chruščova otevřeně odmítl president de Gaulle. Navrhl jednání nejvyšších představitelů 4 velmocí, které disponují nukleárními zbraněmi. Při tom se znovu vrátil k návrhům Francie z r. 1960, aby se jednání soustředilo především na otázku likvidace všech zásob nukleárních zbraní a všech prostředků pro jejich dopravu.

Dne 21.2.1962 zaslal s. Chruščov Kennedymu a Macmillanovi další poselství, v němž zaujal stanovisko k jejich odmítavé odpovědi ke svému návrhu. Poselství velmi důrazným

- 3 -

tónem znovu uvádí přesvědčivé argumenty ve prospěch návrhu, aby práce Výboru byla zahájena na nejvyšší úrovni, nemá-li opět skončit nezdarem. Zvláštní pozornost věnoval s. Chruščov neupřímnosti postoje Kennedyho a Macmillana k odzbrojení a otázce kontroly nad odzbrojením. Odpověď USA a V. Británie i na tento dopis s. Chruščova byla opět negativní.

Otázka účasti nejvyšších představitelů zůstává však dosud otevřena. V každém případě se však podle názoru MZV SSSR jednání Výboru zúčastní ministři zahraničních věcí. Podle různých západních komentářů a informací se nevylučuje účast nejvyšších představitelů v pozdějším stádiu jednání. Již dnes je však možno hodnotit iniciativu sovětské vlády jako nový projev neúnavného úsilí SSSR o neodkladné řešení otázky všeobecného a úplného odzbrojení. Vedle toho zmařil návrh SSSR v samém začátku pokus USA a V. Británie vyvolat zdání iniciativy v otázce odzbrojení jejich návrhem ze 7. 2., aby jednání Výboru bylo zahájeno na úrovni ministrů zahraničních věcí a aby se ministři zahraničních věcí USA, V. Británie a SSSR sešli ještě před zahájením jeho práce.

x x x

Druhým faktorem, který bude ovlivňovat průběh jednání Výboru a který současně vytváří dobrou základnu pro účast nejvyšších představitelů na jeho začátku, je určitá přípravná práce, která byla v otázce odzbrojení vykonána v průběhu loňského roku.

Výbor 18 zemí byl vytvořen na podkladě rezoluce 1722, schválené XVI. VS OSN na návrh delegací SSSR a Spojených států. Členy Výboru je vedle pěti socialistických zemí /SSSR, ČSSR, PLR, RLR a BLR/ a pěti zemí NATO /USA, V. Británie, Francie, Kanada a Itálie/ i 8 neutrálních zemí /Indie, Barma, SAR, Etiopie, Nigérie, Brazílie, Mexiko a Švédsko/. Rozšíření Výboru o osm neutrálních států znamená významný krok

- 4 -

k prosazení zásady rovného zastoupení tří existujících skupin států v mezinárodních orgánech, navrhované SSSR.

Poprvé za celé dějiny jednání o odzbrojení - jak zdůraznil ve svém poselství N.S.Chruščov z 10.2. 1962 - má nový orgán pro odzbrojení dosti přesnou směrnici pro svoji práci. Touto směrnici jsou zásady, obsažené ve Společném prohlášení vlád SSSR a USA z 20. září 1961. Přijetí směrnice, která stanoví, že cílem jednání Výboru má být vypracování programu všeobecného a úplného odzbrojení, je nesporným úspěchem důsledného stanoviska SSSR a ostatních socialistických zemí. Tyto státy po přerušení práce Výboru deseti zemí v červnu 1960 požadovaly, aby jako předpoklad pro obnovení jednání o všeobecném a úplném odzbrojení v příslušném orgánu, byla přijata směrnice, která by jasně stanovila úkoly Výboru. Tím by bylo do značné míry zabráněno, aby se opakovala situace z r. 1960, kdy delegace západních mocností využívaly všeobecně formulované rezoluce VS OSN 1378/XIV k tomu, aby se vyhýbaly jednání o všeobecném a úplném odzbrojení a prosazovaly jednání o dílčích opatřeních, v podstatě kontrolního charakteru.

Přitom však nelze přehlížet skutečnost, že i směrnice, obsažená ve Společném prohlášení, je výsledkem kompromisu. Obsahuje proto některá, ne zcela přesně formulovaná ustanovení. Projevuje se to především znovu v otázce jednání o dílčích opatřeních, dále v otázce lhůty pro splnění jednotlivých etap a celkového programu všeobecného a úplného odzbrojení a konečně v otázce zajištění míru v podmínkách všeobecného a úplného odzbrojení.

Přijetím směrnice nebyl rovněž vyřešen ani základní rozpor v otázce kontroly, jak to vyplývá z vysvětlujících dokumentů, které vlády SSSR a USA uveřejnily v souvislosti s přijetím Společného prohlášení. Zatímco SSSR vychází z jedině správné zásady, že charakter a rozsah kontrolních opatření musí odpovídat v každé etapě charakteru a rozsahu prováděných odzbrojovacích opatření, USA požadují nadále zavedení kontroly před odzbrojením.

Bez ohledu na uvedená slabá místa dohodnuté směrnice, vstupují socialistické země do jednání Výboru 18 zemí za lepších podmínek, než tomu bylo ve Výboru deseti zemí, Je

- 5 -

tomu tak především proto, že ve srovnání s rezolucí VS OSN 1378/XIV dává rezoluce 1722/XVI podstatně konkrétnější a jasnější směrnici pro jednání, a dále vzhledem k tomu, že jednání se zúčastní neutrální státy, o nichž je známo, že se ve své většině vyslovují pro všeobecné a úplné odzbrojení.

x

x

x

Jednání Výboru bude vážně ovlivňováno i tím, že v průběhu minulého roku došlo k dalšímu zosměření mezinárodní situace, zejména v důsledku zesíleného agresivního kursu politiky členských zemí NATO v souvislosti s návrhy SSSR na uzavření mírové smlouvy s Německem a vyřešení situace v záp. Berlíně. Napětí, které samy vyvolaly, využily agresivní kruhy na Západě k dalšímu vystupňování horečného zbrojení. Tím byly i socialistické země donuceny, aby uskutečnily nezbytná opatření k zajištění vlastní obranyschopnosti a bezpečnosti.

Nejvýrazněji se orientace na zvýšené zbrojení a na zosměřování mezinárodního napětí projevila v politice USA. V rozpočtovém roce 1962-63 mají jejich výdaje na zbrojení přesáhnout částku 55 miliard dolarů. Tím USA dosáhnou nejen nejvyššího vojenského rozpočtu od konce druhé světové války, ale jejich výdaje na zbrojení překročí i částky, které vydávaly na tyto účely v době korejské války.

Celkové zbrojní náklady států NATO, které v minulém roce činily více než 62 miliard dolarů, se v tomto roce dále podstatně zvýší. Jen vojenský rozpočet NSR dosáhne v tomto roce částky 16 a půl miliardy marek. Nadále se stupňuje tlak zejména ze strany NSR, aby NATO bylo přetvořeno ve čtvrtou nukleární mocnost, což by prakticky znamenalo předání nukleárních zbraní do rukou bonnských militaristů.

Po několik měsíců již USA intenzivně provádějí podzemní zkoušky nukleárních zbraní a spolu s V. Británií se připravují k uskutečnění dalších zkoušek těchto zbraní v atmosféře.

Imperialistické kruhy USA vyvolávají konflikty v různých částech světa, vměšují se do vnitřních záležitostí mírumilovných národů, pokoušejí se o vývoz ozbrojené kontrarevoluce a vystupují proti řešení naléhavých mezinárodních otázek cestou jednání.

Všechny tyto skutečnosti vedou k tomu, že se dále zvyšuje nebezpečí nukleární války a tím je ještě více podtrhována naléhavost vyřešení otázky všeobecného a úplného odzbrojení pod spolehlivou mezinárodní kontrolou.

Naléhavým úkolem zůstává mobilizovat lidové masy na podporu všeobecného a úplného odzbrojení a proti agresivní politice imperialistických mocností, usilujících o jeho zmaření.

II.

Stanoviska jednotlivých skupin států k jednání a očekávaný průběh práce Výboru:

Socialistické země budou rozhodně požadovat, aby Výbor neprodleně přistoupil k vypracování návrhu smlouvy o všeobecném a úplném odzbrojení. V tomto duchu budou také interpretovat směrnici, obsaženou ve Společném prohlášení. K tomuto cíli bude nutno zaměřit veškeré úsilí delegací socialistických zemí od počátku jednání. Významným úkolem socialistických zemí bude získat pro podporu tohoto stanoviska neutrální členské země Výboru.

Sovětští tituláři v neutrálních zemích dostali pokyn, aby se pokusili ovlivnit vedoucí činitele těchto zemí a získat je k podpoře sovětského stanoviska. Obdobný pokyn byl v lednu tr. dán také čs. titulářům v neutrálních členských zemích Výboru.

Myšlenka všeobecného a úplného odzbrojení získává stále větší podporu světových mírových sil, usilujících o odvrácení

- 7 -

nebezpečí války, jak to potvrdilo jednání XV. a XVI. VS OSN, jakož i další skutečnosti, mezi nimi na předním místě jednání Bělehradské konference neutrálních zemí v září 1961.

Jako základ pro jednání o všeobecném a úplném odzbrojení budou delegace socialistických zemí prosazovat návrh "Základních ustanovení smlouvy o všeobecném a úplném odzbrojení", předložený s. N.S. Chruščovem na XV. VS OSN dne 23. září 1960.

Důraz, kladený socialistickými zeměmi na jednání o všeobecném a úplném odzbrojení, neznamena, že by odmítaly jednání o konkrétních opatřeních, jež by přispěla ke zmírnění mezinárodního napětí, ke zvýšení důvěry ve vztazích mezi státy, k posílení bezpečnosti v Evropě a k vytvoření příznivých podmínek pro řešení otázky všeobecného a úplného odzbrojení. Podle sdělení ZÚ Moskva se SSSR nebude zásadně stavět proti projednávání takovýchto konkrétních opatření, avšak s tím, že to nesmí vést k odvádění pozornosti od hlavního problému, kterým je vypracování návrhu smlouvy o všeobecném a úplném odzbrojení.

Dojde-li k jednání o konkrétních opatřeních, budou delegace socialistických zemí zřejmě vycházet z memoranda vlády SSSR, předloženého na XVI. VS OSN, v němž se navrhuje: 1. zmrazení vojenských rozpočtů států; 2. zřeknutí se použití nukleárních zbraní; 3. zákaz válečné propagandy; 4. uzavření paktu o neútočení mezi členskými zeměmi NATO a státy Varšavské smlouvy; 5. stažení vojsk z cizích území; 6. opatření proti dalšímu šíření nukleárních zbraní; 7. vytváření pásem bez atomových zbraní; 8. opatření ke snížení nebezpečí nenadálého útoku.

Členské státy NATO, i když byly nuceny pod tlakem světové veřejnosti z taktických důvodů vyslovit souhlas s přijetím směrnice pro jednání, jehož cílem má být vypracování smlouvy o všeobecném a úplném odzbrojení, ve skutečnosti své zásadně negativní stanovisko ke všeobecnému a úplnému odzbrojení nezměnily.

- 8 -

Nadále trvá hluboký rozpor mezi jejich slovy a činy. Slovy sice přijaly myšlenku všeobecného a úplného odzbrojení, ve skutečnosti však neustále stupňují své horečné zbrojení. Základním rysem stanoviska USA k otázce odzbrojení zůstává nadále nepřijatelný požadavek kontroly nad pokračujícím zbrojením. To vyplývá i z návrhu, který předložil na XVI. VS OSN prezident Kennedy. Tento návrh, který bude zřejmě prosazován západními mocnostmi i ve Výboru 18 zemí jako základna pro jednání, ve skutečnosti nesměruje k všeobecnému a úplnému odzbrojení, ale jen k legalizování špionáže pod záminkou kontroly nad odzbrojením.

Je možno předpokládat, že západní mocnosti se budou snažit zabránit tomu, aby Výbor neprodleně přistoupil k jednání o všeobecném a úplném odzbrojení. To ostatně vyplývá i z poselství Kennedyho a Macmillana N.S. Chruščovovi ze 7. 2. tr. , v němž formálně navrhuje, aby Výbor 18 zemí jednal souběžně o třech skupinách otázek:

- a/ o programu všeobecného a úplného odzbrojení, který by mohl sloužit jako základ pro jednání o smlouvě nebo smlouvách;
- b/ o dílčích odzbrojovacích opatřeních, která by mohla být uskutečněna v nejkratší době, přičemž má být pozornost soustředěna na řešení nejobtížnějších otázek;
- c/ o počátečních odzbrojovacích opatřeních, jejichž uskutečnění by mohlo prý přispět k upevnění mezinárodní bezpečnosti a ke zlepšení vyhlídek na další pokrok v odzbrojení.

Tento návrh, který formálně mluví i o programu všeobecného a úplného odzbrojení, však fakticky směřuje k tomu, aby byl Výbor odveden od řešení tohoto hlavního úkolu. V jednání o otázkách uvedených pod b/ se západní mocnosti zřejmě budou snažit znovu prosazovat své nepřijatelné požadavky, směřující k legalizaci špionáže pod záminkou kontroly odzbrojení /prosazováním požadavku zavedení úplné, všezahrnující kontroly od samého počátku odzbrojovacího procesu/ a zdůrazňovat problém

řešení sporů a zajištění míru a bezpečnosti po uskutečnění všeobecného a úplného odzbrojení.

Pokud jde o tzv. počáteční opatření, bude se úsilí západních mocností zřejmě soustřeďovat na otázku zkoušek nukleárních zbraní a další opatření, především kontrolního charakteru. Při svých manévrech, zejména v otázce zastavení zkoušek nukleárních zbraní, počítají západní mocnosti s podporou neutrálních členských zemí Výboru, jejichž stanovisko se podle informací přátel snaží již nyní v tomto směru ovlivňovat.

Cílem západních mocností je roztržít jednání do řady podvýborů, což by jim dávalo možnost k jeho zavlečení do slepé uličky. Úmysl západních mocností prosazovat vytvoření řady podvýborů otevřeně potvrdil v lednu tr. v rozhovoru s čs. titulářem ministr zahraničních věcí Kanady Green, který otevřeně prohlásil, že se domnívá, že by měly být vytvořeny malé pracovní skupiny za účasti 6 - 8 zemí, které by neformálně projednávaly jednu otázku po druhé. Plenární zasedání nepovažuje za účelná, protože jejich jednání je prý příliš oficiální a nikam nevede.

Socialistické země návrhy na zřízení velkého počtu podvýborů odmítnou s tím, že k jejich vytvoření by bylo možno přistoupit teprve v pozdější etapě jednání, až bude dosaženo dohody o zásadách smlouvy o všeobecném a úplném odzbrojení.

Západní mocnosti se z taktických důvodů snaží před světem předstírat vážný zájem na řešení otázky odzbrojení. Tím bylo též motivováno zmíněné poselství Kennedyho a Macmillana N.S. Chruščovovi ze 7.2. o účasti ministrů zahraničních věcí na jednání Výboru.

Neutrální země: Vzhledem k jejich dosavadnímu kladnému postoji k otázce všeobecného a úplného odzbrojení je možno předpokládat, že ve své většině budou v počáteční fázi jednání podporovat stanovisko socialistických zemí v tom smyslu, že Výbor má přistoupit k jednání o všeobecném a úplném odzbrojení. To platí zejména o zemích, které se zúčastnily Bělehradské konference, jež vyslovila program všeobecného a úplného odzbrojení jednoznačnou podporu /Indie, Barma, SAR, Etiopie, Brazílie vyslala na konferenci pozorovatele/. Rovněž představitelé Mexika, Nigérie

- 10 -

a Švédsko vyslovili při různých příležitostech, zejména v průběhu XVI. VS OSN, svoji podporu všeobecnému a úplnému odzbrojení.

Nutno však počítat s tím, že všechny tyto země mají sklon ke kolísavosti. V případě, že jednání o všeobecném a úplném odzbrojení narazí na rozhodný odpor Západu, není vyloučeno, že alespoň některé z nich se nechají získat k podpoře návrhu západních mocností, aby se jednání Výboru soustředilo na dílčí opatření.

O tom svědčí i skutečnost, že na XVI. VS OSN předložily některé z nich vlastní návrhy na uskutečnění dílčích opatření /Etiopie návrh na zákaz použití nukleárních zbraní, uzavření příslušné konvence, Švédsko tzv. Undenův plán na vytvoření bezatomového klubu/. Není vyloučeno, že se budou snažit uplatnit tyto návrhy i v jednání Výboru, což platí podle informací ZÚ Stockholm zejména Švédsku.

Podle informací, jež jsou dosud k dispozici, žádá z neutrálních zemí nevypracovala vlastní návrhy k otázce všeobecného a úplného odzbrojení, a nepředpokládá se, že by se tak stalo do zahájení práce Výboru.

x x x
x

Vzhledem k uvedeným stanoviskům jednotlivých skupin členských zemí Výboru nelze vyloučit, že po určité době se v důsledku obstrukcí západních mocností octne jednání ve slepé uličce. Socialistické země budou z takovéto situace maximálně těžit a rozhodně odhalovat před světovou veřejností odpor západních mocností k realizaci všeobecného a úplného odzbrojení - této nejnaléhavější otázky současnosti.

Může se však také vytvořit situace, kdy by souběžně probíhalo jednání o všeobecném a úplném odzbrojení i o jednotlivých opatřeních. Delegace socialistických zemí budou obdobně

jako v minulosti rozhodně odmítat všechny návrhy západních mocností na taková dílčí nebo počáteční opatření, která ve skutečnosti směřují k legalizaci špionáže bez jakéhokoliv odzbrojení. Mezi tyto návrhy patří především otázka zastavení zkoušek nukleárních zbraní podle návrhů USA a Velké Británie, zastavení výroby štěpného materiálu pro zbrojní účely a jeho postupné předávání pro využití pro mírové účely, zákaz vypouštění sputníků se zbraněmi hromadného ničení do kosmického prostoru a jiné.

Socialistické země by však mohly souhlasit s projednáním určitých konkrétních opatření - o nichž již bylo hovořeno.

O přípravě delegací jednotlivých členských zemí na jednání Výboru je dosud k dispozici poměrně málo informací. Vyplývá z nich, že je teprve v počátečním stádiu. Podle informace ZÚ Moskva byla příprava SSSR značně ovlivněna akcemi v souvislosti s poselstvím N.S. Chruščova a není ještě dokončena.

Pokud se týče stanovení společného postupu socialistických zemí, uvažuje se o svolání spojenecké předporady na začátek března. MZV ve spolupráci s MNO zajistí obeslání předporady na odpovídající úrovni.

Předporada delegací členských zemí NATO byla zahájena ve Washingtonu dne 26. 2. 1962.

O složení jednotlivých delegací jsou dosud k dispozici jen dílčí informace, jelikož jmenování delegací bude záviset na konečném rozhodnutí o úrovni, na níž bude jednání Výboru probíhat.

Podle názoru MZV SSSR by měl být způsob jednání v novém Výboru obdobný jako ve Výboru deseti zemí/střídání předsedů; neveřejné schůze s právem zveřejnit vlastní stanoviska atd./.

V informaci ZÚ Paříž o rozhovoru s pracovníkem ministerstva zahraničních věcí Francie Legendrem, který se uskutečnil koncem ledna, se uvádí, že Francie neočekává, že by jednání Výboru osmnácti mohlo vést k dosažení konkrétních výsledků.

- 12 -

/Legender byl členem francouzské delegace ve Výboru deseti zemí./ Toto stanovisko bylo potvrzeno i ve zmíněné odpovědi de Gaulla na poselství N.S. Chruščova, z něž vyplývá zásadně přezíravý postoj Francie k Výboru 18 zemí. Podle informace ZÚ Dillí rovněž indický ministr národní obrany Krišna Menon prohlásil, že podle jeho názoru není konkrétní dohoda o odzbrojení v dohledu a že v jednání Výboru očekává značné těžkosti.

III.

Příprava čs. delegace na jednání probíhá jak po linii MZV, tak po linii MNO podle plánu, který byl schválen ministrem zahraničních věcí, a bude včas dokončena. Byla zaměřena především na rozbor Společného prohlášení o zásadách pro další jednání o odzbrojení, na vypracování stanoviska a přípravu argumentace proti zbrojní politice členských zemí NATO, proti jejich negativnímu postoji k odzbrojení a na vypracování rozboru vojensko-strategických koncepcí západních mocností. Značná pozornost je v přípravě věnována argumentaci, odhalující nebezpečný vývoj v NSR, zejména v souvislosti s remilitarizací a s revanšistickou politikou bonnské vlády, jakož i shromažďování a zpracování materiálu o politice NATO. V rámci přípravy bylo rovněž shrnuto stanovisko neutrálních členských států Výboru k otázce odzbrojení. Dále je také zpracováván materiál a argumentace, týkající se ekonomických důsledků a řady specifických otázek odzbrojení. Rovněž je připravována zevrubná dokumentace o dřívějším jednání o odzbrojení. V závěrečné fázi přípravy bude vypracován návrh úvodního projevu, v němž bude vyloženo stanovisko čs. vlády a lidu k otázce všeobecného a úplného odzbrojení a k úkolům Výboru.

- 13 -

Čs. zastupitelské úřady v neutrálních zemích Výboru byly vyzvány, aby informovaly o průběhu příprav na jednání Výboru v domácích zemích a zasílaly ústředí všechny dosažitelné informace. V lednu byly zastupitelským úřadům zaslány příslušné informační materiály a bylo jim uloženo, aby se pokusily ovlivnit postoj vedoucích činitelů zemí působnosti a získat je k podpoře návrhů a stanoviska socialistických zemí. Další pokyny dostaly čs. zastupitelské úřady v souvislosti s předáním poselství s. Novotného a Širokého členským zemím Výboru osmnácti.

Žádosti velvyslanectví SAR v Praze z února tr. o poskytnutí informací o postoji ČSSR k práci Výboru, bylo využito k vyložení stanoviska ČSSR a ostatních socialistických zemí k tomuto jednání. Pomocí navázaných kontaktů bude možno dále ovlivňovat postoj SAR v průběhu jednání Výboru.

x

x

x

V době před zahájením práce Výboru by měly být v ČSSR, obdobně jako v ostatních socialistických zemích, uskutečněny některé akce zahraničně politického a vnitropolitického dosahu. Pokud jde o zajištění vnitropolitických akcí, navrhuje se dát prostřednictvím sekretariátu ÚV KSČ pokyn všem společenským a masovým organizacím, aby věnovaly zvýšenou pozornost nadcházejícímu jednání o odzbrojení, a uvážit eventuelně i kampaň rezolucí pracujících, které by byly zasílány ženevskému Výboru a jež by obsahovaly požadavek našeho lidu, aby došlo k urychlenému vyřešení otázky odzbrojení.

Po linii tisku, rozhlasu a televize jsou již po několik týdnů objasňovány otázky, související se zahájením jednání Výboru. Rovněž v průběhu jeho jednání bude čs. veřejnost podrobně informována. Pracovníci tisku, rozhlasu a televize jsou pravidelně instruováni na tiskových poradách v MZV.

- 14 -

V oblasti zahraničně politického využití příprav na jednání Výboru, již zmíněná odpověď čs. představitelů na poselství N. S. Chruščova, jež byla předána rovněž státníkům ostatních 16 členských zemí Výboru, vhodně podpořila iniciativu sovětské vlády v této otázce. Vytvořila současně dobrou základnu pro další kroky MZV a čs. titulářů v členských zemích Výboru pro vysvětlování stanoviska socialistických zemí a získávání podpory neutrálnů v nadcházejícím jednání pro toto stanovisko. Jménem všeho našeho lidu znovu uvítal návrh s. Chruščova prezident republiky s. A. Novotný ve svém projevu při slavnostním zahájení provozu ropovodu "Družba" dne 22. února. Iniciativa SSSR byla dále podpořena ve vystoupení ministra zahraničních věcí s. V. Davida v plénu Národního shromáždění dne 23. 2., kde v odpovědi na dotazy poslanců opětovně vyložil stanovisko ČSSR k jednání Výboru.

Navrhuje se ještě, aby těsně před zahájením jednání Výboru vedoucí čs. delegace v interview s dopisovatelem ČTK nebo Rudého práva, případně s některým zahraničním dopisovatelem, opětovně objasnil naše stanovisko k nadcházejícímu jednání.

MZV dává ještě k úvaze, aby v případě, bude-li uveřejněno prohlášení vlády SSSR k zahájení práce Výboru, nebo dojde-li k zveřejnění nových sovětských návrhů pro jednání, bylo vydáno rovněž prohlášení čs. vlády, které by podpořilo sovětské stanovisko.

IV.

Vzhledem k tomu, že se dosud neuskutečnila spojenecká předporada, předkládá se ke schválení zatím jen rámcová směrnice pro postup čs. delegace, jež bude doplněna podle výsledků předporady.

- 15 -

1/ Čs. delegace spolu s delegacemi ostatních socialistických zemí vyvine všemožné úsilí k tomu, aby Výbor 18 zemí ve smyslu směrnice, obsažené ve Společném prohlášení, přistoupil neprodleně k vypracování návrhu smlouvy o všeobecném a úplném odzbrojení.

Bude rovněž požadovat, aby se podkladem pro jednání stal návrh "Základních ustanovení smlouvy o všeobecném a úplném odzbrojení", předložený N.S. Chruščovem na XV. VS OSN, který nejlépe odpovídá stanovenému úkolu.

Spolu s delegacemi ostatních socialistických zemí bude čs. delegace rozhodně čelit pokusům západních mocností vnutit Výboru přednostně jednání o tzv. dílčích nebo počátečních opatřeních a především jednání o problematice zastavení zkoušek nukleárních zbraní.

2/ Úvodní projev čs. delegace bude zaměřen na zdůraznění zájmu ČSSR na řešení otázky všeobecného a úplného odzbrojení vzhledem ke stále se zvyšujícímu nebezpečí nukleární války a na podporu sovětských návrhů v této otázce.

V úvodu bude přivítáno obnovení jednání o všeobecném a úplném odzbrojení, k němuž dochází za lepších podmínek, než tomu bylo v minulosti, vzhledem k poměrně konkrétní směrnici pro jednání a k novému složení Výboru, v němž jsou zastoupeny neutrální země. Bude vyslovena naděje, že účast neutrálních států příznivě ovlivní jednání. Čs. delegace vysloví své politování nad tím, že nedošlo k přijetí návrhu SSSR, aby práce Výboru byla zahájena na nejvyšší úrovni, což by umožnilo v samém počátku jednání překonat existující rozpory.

Dále bude vyloženo čs. stanovisko k úkolům Výboru a ke způsobu, jak by mělo být zajištěno jejich splnění v nejkratší době. Československá delegace bude požadovat, aby Výbor neprodleně přistoupil k vypracování návrhu smlouvy o všeobecném a úplném odzbrojení a aby nebyl od tohoto úkolu

odváděn požadavky na projednávání různých tzv. dílčích nebo počátečních opatření, především kontrolního charakteru. Bude podtržena odpovědnost Výboru a vyslovena naděje, že jeho jednání se bude úspěšně rozvíjet. Budou odmítnuty pokusy narušovat jeho činnost a odsouzeny všechny akce, které staví do cesty jednání o odzbrojení další překážky.

V projevu čs. delegace bude rovněž dokázána prospěšnost, proveditelnost a naléhavost brzké realizace návrhu SSSR na všeobecné a úplné odzbrojení. Zároveň budou podrobeny věcné a důkladné kritice západní návrhy, zejména návrh presidenta Kennedyho z XVI. VS OSN. Argumentace se zaměří především na to, že tyto návrhy nesměřují k všeobecnému a úplnému odzbrojení před spolehlivou mezinárodní kontrolou, nýbrž v podstatě k zavedení kontroly před odzbrojením. Nemohou se tudíž stát vhodným podkladem pro jednání Výboru.

Bude také zdůrazněno, že zájem čs. lidu na uskutečnění všeobecného a úplného odzbrojení vyplývá z nutnosti zajistit mírové podmínky pro uskutečnění velkorysých úkolů, které si náš lid stanovil při budování vyspělé socialistické společnosti ve své vlasti. Tento zájem je rovněž určován nutností zabránit tomu, aby nebezpečný vývoj v NSR vedl k opětovnému rozpoutání války v Evropě.

V závěru budou všechny členské státy vyzvány ke společnému úsilí o dosažení vzájemně přijatelné dohody a ujištěny, že čs. delegace vyvine maximální úsilí k úspěšnému splnění úkolů Výboru.

3/ Pro případ, že by západní mocnosti zablokovaly jednání o všeobecném a úplném odzbrojení a že se přejde k projednávání některých konkrétních opatření, bude čs. delegace spolu s delegacemi ostatních socialistických zemí prosazovat za základ jednání návrh opatření, která by napomáhala ke

- 17 -

zmírnění mezinárodního napětí, posílení důvěry mezi státy a tím k vytvoření příznivých podmínek pro uskutečnění všeobecného a úplného odzbrojení. Tato opatření jsou uvedena v memorandu vlády SSSR, předloženém v září mr. na XVI. VS OSN.

4/ Čs. delegace bude rozvíjet plánovitě a účelově zaměřené společenské styky. Zaměří se hlavně na neutrální členské země Výboru. Společenských styků a užších osobních kontaktů bude využíváno k osvětlování stanoviska a návrhů socialistických zemí a k získávání podpory neutrálních. Současně bude čs. delegace působit proti vlivu západních mocností na neutrální země.

Společenský styk a pracovní kontakty budou udržovány rovněž s příslušníky západních delegací. Pokud jde o čs. delegaci, mohla by se zaměřit zejména na delegace Kanady a Itálie.

x

x

x

Složení čs. delegace bude publikováno obdobně jako složení delegace SSSR.

V případě, že jednání Výboru 18 zemí nebude důvěrného charakteru, schvaluje se, aby v čs. tisku bylo uveřejněno plné znění úvodního projevu čs. delegace a v podstatném výstupu obsah všech dalších důležitých projevů. V plném znění budou rovněž uveřejňovány důležité projevy delegace SSSR, jakož i návrhy socialistických zemí.

V.

Pokud jde o úroveň, na níž bude zahájeno jednání Výboru 18 zemí, mohou s přihlédnutím k poslednímu vývoji nastat dvě eventuality: a/ jednání na úrovni hlav států nebo šéfů vlád, b/ jednání na úrovni ministrů zahraničních věcí.

- 18 -

a/ Úroveň hlav států nebo šéfů vlád:

Bude-li rozhodnuto o nejvyšší úrovni, bude čs. delegace sestavena obdobně jako delegace SSSR a ostatních socialistických zemí. Vedle doprovodu čs. nejvyššího představitele by ji tvořili pracovníci MZV a MNO, uvedení v bodu b/, jakož i někteří další pracovníci MZV a MNO, jejichž účast na jednání by byla nezbytná.

b/ Úroveň ministrů zahraničních věcí:

Pro tento případ se navrhuje toto složení čs. delegace:
vedoucí delegace: V. David, ministr zahraničních věcí

členové delegace: J. Hájek, náměstek ministra zahraničních věcí, zástupce vedoucího delegace

gen.-major E. Pepich MNO

M. Žemla, rada, zástupce vedoucího odboru mezinárodních organizací MZV

poradci delegace: pplk. J. Buček MNO

V. Tylner, I. tajemník MZV

V. Vajnar /sekretář delegace/ MZV

B. Kohora, II. tajemník MZV

pplk. Z. Svatoš MNO

pplk. M. Štembera /současně ruský překladatel/ MNO

Ministr zahraničních věcí a ministr národní obrany se zmocňují, aby do delegace jmenovali nutný počet technických pracovníků /2 překladatele, 2 písařky, šifrový orgán a 3 řidiče/.

Pro případ, že by se přikročilo k projednávání různých odborných a technických otázek v podvýborech, jež by byly zřízeny, navrhuje se schválení dále uvedených expertů z oboru MNO:

- 19 -

mjr. B. Cagášek - letecký průzkum
inž. pplk. M. Černík - vojenská doprava
pplk. O. Turoň - zbraně hromadného ničení
pplk. M. Hoffmann - chemické bojové prostředky

Rovněž ministr zahraničních věcí se zmocňuje, aby podle potřeby povolal do Ženevy další pracovníky MZV.

V případě odjezdu ministra zahraničních věcí ze Ženevy, navrátí se s ním do ČSSR i část pracovníků delegace. Vedení delegace v tomto případě převezme s. J. Hájek.

Předpokládané výdaje, spojené s vysláním 18členné čs. delegace na jednání Výboru na 60 dní, budou činit - pokud by bylo jednání vedeno na úrovni ministrů - Kčs 93.573,-. Výdaje na cestovné a diety pro příslušníky MNO bude hradit ze svého rozpočtu a devizového plánu MNO.

V případě, že by došlo k účasti nejvyšších představitelů, bude nutno rozpočet příslušným způsobem zvýšit.